

สภาพการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษา

สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 4

THE PERFORMANCE STATE OF CARING AND HELPING STUDENT'S SYSTEM IN SCHOOLS UNDER THE JURISDICTION OF BURIRAM PRIMARY EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE 4

สุพรรณณี ภูแก้ว ผศ.ดร.สงวน ทรงวิวัฒน์ ผศ.รินทร์มย์ วัชรินทรางกูร

สาขาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์

บทคัดย่อ การวิจัยครั้งนี้มีความมุ่งหมายเพื่อศึกษาและเปรียบเทียบสภาพการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 4 ในขอบเขตของเนื้อหา 5 ด้าน ได้แก่ ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล ด้านการคัดกรองนักเรียน ด้านการส่งเสริมและพัฒนานักเรียน ด้านการป้องกันช่วยเหลือและแก้ไข และด้านการส่งต่อนักเรียน โดยจำแนกตามสถานภาพตำแหน่ง และขนาดของสถานศึกษา กลุ่มตัวอย่างคือผู้บริหารสถานศึกษาและครู จำนวน 341 คน โดยการสุ่มแบบหลายขั้นตอน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถาม มี 3 ลักษณะ คือ แบบตรวจสอบรายการ แบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ และแบบปลายเปิด มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .9238 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และทดสอบสมมติฐาน โดยใช้ t-test และ F-test กำหนดค่าสถิติที่ระดับนัยสำคัญ .05 ผลการวิจัยพบว่า

1. สภาพการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 4 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาแต่ละด้านพบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ด้านการคัดกรองนักเรียน รองลงมาคือ ด้านการส่งเสริมและพัฒนานักเรียน ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ ด้านการส่งต่อนักเรียน

2. เปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนเกี่ยวกับสภาพการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษา จำแนกตามสถานภาพตำแหน่งมีความคิดเห็นโดยภาพรวมและรายด้านแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อจำแนกตามขนาดของสถานศึกษา มีความคิดเห็นโดยภาพรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน

3. ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนได้แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาและอุปสรรคการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษา ที่มีจำนวนมากที่สุด คือ โรงเรียนจัดครูที่ปรึกษาไม่เพียงพอส่งผลให้ขาดการดูแลนักเรียนที่ต่อเนื่องและทั่วถึง รองลงมาคือ ครู นักเรียนในสถานศึกษา ขาดความรู้ที่ชัดเจนในด้านระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ส่วนข้อเสนอแนะที่มีจำนวนมากที่สุด คือ โรงเรียนควรจัดครูที่ปรึกษาได้ดูแลนักเรียนอย่างต่อเนื่องและทั่วถึง รองลงมาคือ ควรจัดทำคู่มือ จัดอบรมครู นักเรียนในสถานศึกษา ด้านระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน

คำสำคัญ : สภาพการดำเนินงาน,ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน,สถานศึกษา,ขนาดสถานศึกษา,ผู้บริหารสถานศึกษา,ครูผู้สอน,สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 4

ABSTRACT: The purposes of this research were : 1) to study the performance states of caring and helping students' systems in schools under the Jurisdiction of Buriram Primary Educational Service Area Office 4 ; and 2) to compare the performance states of caring and helping students'in schools in terms of positions,and sizes of school.The samples were 341 school administrators and teachers by Multi-Stage Random Sampling.The research instrument was a rating scale questionnaire.Thecollected data were analyzed by percentage,mean and standard deviation.The hypotheses were tested by t-test and F-test,with the statistically significant difference set was at the level .05. The findings were as follows :

1. The performance states of caring and helping students' systems in schools in total was at high level.The highest scores were students' screening of students, followed by students support and development,the lowest mean score aspect was the students transfer.

2. There was significant different level at .05 both as a whole and each aspect of the opinions between the school administrators and teachers towards the performance states of caring and helping students' systems. The was not significant different both as a whole and each aspect of the opinions

between the school administrators and teachers towards the performance states of caring and helping students' systems classified by school sizes.

3. For the opinions and problem about the performance states of caring and helping students' systems, it was found the highest scores were class advisors in schools had not enough that there should be teachers and students not looking after. followed by students and teachers lacked of explicit knowledge. For the opinions and suggestions was found the highest scores were class advisors had the opinions that there should be teachers and students looking after, followed by providing the teachers' manuals, teachers' seminar, of the performance states of caring and helping students' systems

บทนำ ประเทศชาติจะเจริญก้าวหน้าขึ้นอยู่กับคุณภาพของคน คนเป็นกุญแจสำคัญที่สุดในการกำหนดอนาคตของประเทศ การกำหนดยุทธศาสตร์การพัฒนาประเทศจำเป็นต้องพัฒนาคนให้กลายเป็น “กุญแจดอกสำคัญ” ที่สามารถไขประตูความรู้โรงเรียนได้ในอนาคต เพื่อให้เรามั่นใจว่าอนาคตของประเทศชาติจะมีทั้งความมั่นคงและมั่นคงมีใช้ความอ่อนแอและยากไร้ เราจำเป็นต้องกำหนดวิสัยทัศน์ในการพัฒนาคนให้ชัดเจน เพื่อการพัฒนาคนให้ถูกทาง จึงจะประสบความสำเร็จตามที่คาดหวัง เยาวชนเป็นสิ่งสำคัญในการพัฒนาประเทศ จึงต้องให้ความความรัก ความเข้าใจ การให้ออกาส เพื่อให้เยาวชนเป็นคนดีของสังคมและสามารถดำรงชีวิตได้อย่างมีความสุข คนทุกคนมีศักยภาพที่จะเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ตลอดชีวิต เพียงแต่อาจต้องใช้เวลาและวิธีการที่แตกต่างกัน คุณภาพของคนอยู่ที่การศึกษา พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 (2545 : 5, 7) กำหนดให้การจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข (มาตรา 6)

ในยุคที่สถาบันครอบครัวมีการเปลี่ยนแปลงทั้งในเชิงโครงสร้างและบทบาท พ่อแม่ ต่างฝากความหวังไว้กับครู และระบบการศึกษาว่าจะสามารถพัฒนาลูกๆ ให้เติบโตได้อย่างมีคุณภาพ เด็กจะมีความสามารถในการเรียนรู้ทางวิชาการ เติบโตในด้านคุณธรรมจริยธรรม พร้อมทั้งเสริมสร้างทักษะในการดำเนินชีวิตให้กับทรัพยากรบุคคล ถึงแม้ว่าครอบครัวจะเป็นสถาบันพื้นฐานของสังคม และพ่อแม่คือเป้าหมายหลักของลูก แต่สถาบันการศึกษาก็เป็นประตูบานที่สองของเด็ก ครูมีส่วนในการแต่งแต้มความงดงามให้กับอนาคตของเด็กและเยาวชนในสังคม ซึ่งเป็นหน้าที่อันมีเกียรติที่เป็นตราประทับอยู่กับบทบาท “แม่พิมพ์ของชาติ” มาช้านาน ยิ่งสภาพของสังคมเต็มไปด้วยสิ่งกระตุ้นที่ทำให้เด็กและเยาวชนต้องสับสนได้มากขึ้นเท่าใด ครูก็ต้องทำงานหนัก และต้องเร่งพัฒนาระบบการจัดการศึกษาให้เข้มแข็ง สามารถสร้างภูมิคุ้มกันให้กับเด็กและเยาวชนให้มากขึ้นเท่านั้น จากสภาพปัญหาที่พบในปัจจุบันตามที่กล่าวมา จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องหาแนวทางแก้ไข พัฒนาคุณภาพนักเรียนให้ดีขึ้นเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพ บรรลุวัตถุประสงค์และเป้าหมายตามที่กำหนดไว้ จึงต้องอาศัยระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนเข้ามาช่วยอย่างต่อเนื่องและยั่งยืนทุกชั้นตอน อย่างมีประสิทธิภาพ และมีมาตรฐานในการจัดระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน อันจะส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนให้มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ เป็นคนดี มีความรู้ และสามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุขต่อไป

ความมุ่งหมายของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษาตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามุกดาหาร เขต 4
2. เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนเกี่ยวกับสภาพการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามุกดาหาร เขต 4 จำแนกตามสภาพตำแหน่งและขนาดของสถานศึกษา

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ประชากร ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามุกดาหาร เขต 4 ปีการศึกษา 2554 จำนวน 2,859 คน จำแนกเป็นผู้บริหารสถานศึกษาจำนวน 393 คน และครูผู้สอนจำนวน 2,466 คน กลุ่มตัวอย่าง ได้จากการสุ่มประชากร โดยกำหนดขนาดตัวอย่างตาม

ตารางของเครจซี่และมอร์แกน(Krejcie & Morgan) กำหนดขนาดตัวอย่าง (ประสิทธิ์ สุวรรณรักษ์.25 42 : 148-149) ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 341 คน เป็นผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 47 คนและครูผู้สอนจำนวน 294 คน แล้วทำการสุ่มแบบหลายขั้นตอน (Multi-Stage Random Sampling)

2. เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบสอบถามเกี่ยวกับสภาพการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษา ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น โดยนำเสนออาจารย์ที่ปรึกษาและปรับปรุงแก้ไข แล้วนำแบบสอบถามเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 ท่าน เพื่อตรวจสอบและให้ข้อเสนอแนะ ปรับปรุงแก้ไขแบบสอบถามตามที่ผู้เชี่ยวชาญเสนอแนะ จากนั้นนำเครื่องมือไปทดลองใช้กับผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 1 ซึ่งไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 40 คน เพื่อหาคุณภาพของเครื่องมือได้ค่าอำนาจจำแนกของแบบสอบถามอยู่ระหว่าง 3.111 ถึง 7.796 และหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถามทั้งฉบับ โดยการหาสัมประสิทธิ์แอลฟา(Alpha Coefficient) ตามวิธีของครอนบาค ซึ่งได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .9238

การวิเคราะห์ข้อมูล ข้อมูลที่ผ่านการตรวจสอบความถูกต้องสมบูรณ์แล้ว นำมาลงรหัส แล้วประมวลผลและวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติ โดยใช้คอมพิวเตอร์โปรแกรมสำเร็จรูป โดยดำเนินการดังนี้

1. ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม วิเคราะห์โดยการแจกแจงความถี่ (Frequency) และหาร้อยละ (Percentage)
2. ศึกษาความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนเกี่ยวกับการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษา โดยใช้ค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) ของคะแนนระดับการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษาแต่ละด้าน
3. เปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนเกี่ยวกับการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษา จำแนกตามสถานภาพตำแหน่ง โดยใช้การทดสอบค่าที (t-test) และจำแนกตามขนาดของสถานศึกษา ใช้การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-way ANOVA) และหากพบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยในแต่ละด้านอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติจะทำการทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ด้วยวิธีการของเชฟเฟ (Scheffe')
4. วิเคราะห์ข้อมูลที่เป็นความคิดเห็นเพิ่มเติมจากคำถามปลายเปิดใช้การวิเคราะห์ เชิงเนื้อหา โดยจัดประเด็นเดียวกันเข้าด้วยกัน แล้วแจกแจงความถี่ หาร้อยละ

สรุปผลการวิจัย

1. สภาพการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 4 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาแต่ละด้านพบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ด้านการคัดกรองนักเรียน รองลงมาคือ ด้านการส่งเสริมและพัฒนาการเรียน ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ ด้านการส่งต่อนักเรียน
2. เปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนเกี่ยวกับสภาพการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษา จำแนกตามสถานภาพตำแหน่งมีความคิดเห็นโดยภาพรวมและรายด้านแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อจำแนกตามขนาดของสถานศึกษา มีความคิดเห็นโดยภาพรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน
3. ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนได้แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาและอุปสรรคการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษา ที่มีจำนวนมากที่สุด คือ โรงเรียนจัดครูที่ปรึกษาไม่เพียงพอส่งผลให้ขาดการดูแลนักเรียนที่ต่อเนื่องและทั่วถึง รองลงมาคือ ครู นักเรียนในสถานศึกษา ขาดความรู้ที่ชัดเจนในด้านระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ส่วนข้อเสนอแนะที่มีจำนวนมากที่สุด คือ โรงเรียนควรจัดครูที่ปรึกษาได้ดูแลนักเรียนอย่างต่อเนื่องและทั่วถึง รองลงมาคือ ควรจัดทำคู่มือ จัดอบรมครู นักเรียนในสถานศึกษา ด้านระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน

อภิปรายผล จากการศึกษาความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนเกี่ยวกับสภาพการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 4 ตามกรอบงาน 5 ด้านสามารถอภิปรายผล ดังนี้

1. ผลการศึกษาความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 4 สภาพการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนใน

สถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 4 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาแต่ละด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะการพัฒนาคุณภาพนักเรียนให้เป็นบุคคลที่มีคุณภาพทั้งทางด้านร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความสามารถ มีคุณธรรม จริยธรรมและวิถีชีวิตที่เป็นสุขตามที่สังคมมุ่งหวังนั้น มีความสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องปฏิบัติการ เชิงรุกในการคัดกรอง ส่งเสริมและพัฒนาเด็ก และรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล เพื่อให้นักเรียนได้รับการพัฒนาอย่างเต็มศักยภาพ ทั้งนี้การดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนถือเป็นนโยบายสำคัญของรัฐบาล และเป็นเจตนารมณ์อันแท้จริงของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 (2545 : 5, 7) ที่กำหนดให้การจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข (มาตรา 10)

ด้วยเหตุดังกล่าวข้างต้นจึงน่าจะส่งผลให้สถานศึกษาทุกแห่งถือเป็นภารกิจที่สำคัญจะต้องดำเนินการให้บรรลุผลตามนโยบายในการส่งเสริม พัฒนาป้องกันและแก้ปัญหา เพื่อให้นักเรียนได้รับการพัฒนาเต็มศักยภาพ มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ เพื่อให้เป็นไปตามพัฒนาการความต้องการของผู้ปกครองและชุมชน ที่หวังจะให้สถานศึกษาเป็นแหล่งให้ความรู้และอบรมสั่งสอนบุตรหลาน ให้พัฒนาและเติบโตอย่างมีคุณภาพและเป็นคนดีของสังคมต่อไปผลการวิจัยดังกล่าวสอดคล้องกับงานวิจัยของณรงค์ชัย สาไพรวลัย (2546 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการติดตามผลการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในโรงเรียนมหาชัยพิทยาคาร จังหวัดมหาสารคาม พบว่า สภาพปัจจุบันในการปฏิบัติงานระบบการดูแลช่วยเหลือ โดยภาพรวมพบว่ามี การปฏิบัติงานอยู่ในระดับมาก คือการคัดกรองนักเรียน การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล การป้องกันและแก้ไขปัญหา นักเรียน การส่งเสริมพฤติกรรมนักเรียน และการส่งต่อ และสอดคล้องกับงานวิจัยของ

2. ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษา จำแนกตามสถานภาพตำแหน่ง ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนที่มีสถานภาพต่างกัน มีการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน โดยภาพรวมและรายด้านแตกต่างกัน ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าผู้บริหารสถานศึกษาได้รับนโยบายโดยตรงจากกระทรวงศึกษาธิการ จึงทำให้ ผู้บริหารสถานศึกษามีความสนใจในการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ส่วนครูผู้สอนมีภาระงานมากทั้งงานการจัดการเรียนการสอนและงานพิเศษอื่น ๆ ที่ได้รับมอบหมายจากทางโรงเรียน และยังต้องทำหน้าที่ครูประจำชั้น ครูที่ปรึกษา ดูแลนักเรียนอีกเป็นจำนวนมาก

ผลการวิจัยซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ กำไลทิพย์ ราชแก้ว (2552 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียน หัวหน้างานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนและครูที่ปรึกษาเกี่ยวกับสภาพปัญหาและความต้องการ การพัฒนางานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ช่วงชั้นที่ 3-4 ของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาบุรีรัมย์ เขต 3 ใน 5 ด้าน คือ ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล ด้านการคัดกรองนักเรียน ด้านการส่งเสริมพัฒนานักเรียน ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหา นักเรียน ด้านการส่งต่อ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และสอดคล้องกับงานวิจัยของ เขาวลิต จินดารัตน์ (2551 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระยอง เขต 2 พบว่า การดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระยอง เขต 2 จำแนกตามตำแหน่งบุคลากรในโรงเรียนโดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3. ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษา จำแนกตาม ขนาดของสถานศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน ที่ปฏิบัติงานอยู่ในสถานศึกษาที่มีขนาดต่างกัน มีการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน โดยภาพรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่วางไว้ ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้กำหนดนโยบายให้กับสถานศึกษาทุกแห่งในสังกัดสามารถดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยกำหนดมาตรการสนับสนุนส่งเสริมศักยภาพนักเรียนเน้นกิจกรรมการส่งเสริม พัฒนาป้องกันและแก้ปัญหา และการคุ้มครองเด็ก เพื่อให้นักเรียนทุกคนได้รับการดูแลช่วยเหลือจากครู ผู้ปกครอง ชุมชน หน่วยงานและองค์กรที่เกี่ยวข้อง ให้เข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาให้นักเรียนมีคุณภาพทั้งด้านร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ให้มีคุณธรรมจริยธรรมและสามารถดำรงชีวิตได้อย่างมีความสุขตามที่สังคมมุ่งหวัง ดังนั้นไม่ว่าจะเป็นสถานศึกษาขนาดเล็ก ขนาดกลาง หรือขนาดใหญ่ ต่างก็ได้รับนโยบายการดูแลช่วยเหลือนักเรียน เพื่อนำมาสู่การปฏิบัติในลักษณะเดียวกัน และต้องดำเนินการตามแนวทางที่สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานกำหนด มีการดำเนินการที่เป็นกระบวนการดูแลนักเรียนอย่างมีขั้นตอนที่ชัดเจน สอดคล้องกับการบริหาร ทั้งระบบของสถานศึกษา

พัฒนาคุณภาพคุณภาพผู้เรียนอย่างเป็นระบบต่อเนื่องและยั่งยืน ผลการวิจัยดังกล่าวสอดคล้องกับงานวิจัยของ ปัญญา กระทุ้มขันธุ์ (2448 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาสภาพปัญหาการบริหารงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดอุดรธานี พบว่า สภาพการบริหารงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนในโรงเรียนที่มีขนาดต่างกันมีความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน

4. ผลการศึกษาข้อเสนอแนะ ปัญหาและอุปสรรคเกี่ยวกับการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 4 จากการศึกษาข้อเสนอแนะเพิ่มเติมเกี่ยวกับการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 4 พบว่า ข้อเสนอแนะที่มากที่สุด คือ โรงเรียนควรจัดครูที่ปรึกษาได้ดูแลนักเรียนอย่างต่อเนื่องและทั่วถึง ทั้งนี้อาจเป็นเพราะในปัจจุบันปัญหานักเรียนล้นห้องเรียนหรือปัญหานักเรียนต่อห้องมีจำนวนมากของโรงเรียนยอดนิยมบางแห่งและปัญหาการขาดแคลนครู การดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน โดยเฉพาะการที่จะเข้าใจและรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคลตลอดจนบริบททั่วไปของปัญหาที่เกิดขึ้นกับนักเรียนแล้วการดำเนินการที่สำคัญที่สุด คือการออกไปเยี่ยมบ้าน มีการวางแผนที่สอดคล้องกับสภาพปัญหา การจัดกิจกรรมส่งเสริมพฤติกรรมที่ดี การจัดระบบงาน การจัดทำเอกสารคู่มือการปฏิบัติงาน เพื่อการปฏิบัติงานที่บรรลุวัตถุประสงค์ สอดคล้องกับงานวิจัยของ ทองสุข ทับเจริญ (2548 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการแก้ปัญหาของนักเรียนโรงเรียนศึกษานารี ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ห้อง 6 กลุ่ม ก โดยใช้ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน พบว่า การเยี่ยมบ้าน การสัมภาษณ์ การประสานสัมพันธ์กับผู้ปกครองและการจัดกิจกรรมแก้ปัญหาต่าง ๆ เป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้ครูที่ปรึกษาเห็นปัญหาที่แท้จริงของนักเรียนและสามารถใช้ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนแก้ปัญหาได้สำเร็จร้อยละ 90 ไม่มีนักเรียนที่ส่งต่อ ยกเว้นนักเรียนที่มีปัญหาด้านเศรษฐกิจเพื่อส่งต่อรับทุนการศึกษาในปีต่อไป

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้

1. ผลการวิจัยพบว่า ควรจัดการอบรมหรือจัดทำคู่มือให้ความรู้แก่ครูเกี่ยวกับการป้องกันและแก้ไขปัญหานักเรียนกลุ่มเสี่ยง เพื่อให้ครูสามารถวิเคราะห์ปัญหา และค้นหาวิธีการช่วยเหลือนักเรียนกลุ่มเสี่ยงหรือกลุ่มมีปัญหา
 2. ผลการวิจัยพบว่า ด้านรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ การรวบรวมข้อมูลนักเรียนเป็นรายบุคคลด้วยวิธีการที่หลากหลาย เช่น สังเกต สัมภาษณ์ สสำรวจ ทดสอบ ฯลฯ รองลงมาคือ การวิเคราะห์นักเรียนรายบุคคล สรุปผลและจัดเก็บอย่างเป็นระบบ ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ การศึกษานักเรียนเป็นรายกรณี (Case Study) ทุกครั้งที่นักเรียนมีปัญหา ดังนั้น การที่ครูจะรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคลได้นั้น ควรมีการสนับสนุนให้คณะกรรมการสถานศึกษา ผู้ปกครองนักเรียน ชุมชน ได้มีส่วนร่วมในการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน
 3. ผลการวิจัยพบว่า ด้านส่งเสริมและพัฒนานักเรียน ข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ การจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรอย่างเหมาะสมเพื่อช่วยให้นักเรียนมีทางเลือกที่หลากหลาย ดังนั้น ควรให้ครูมีส่วนร่วมในการวางแผนการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน เช่น การจัดกิจกรรมโฮมรูมสั้นและโฮมรูมยาว กิจกรรมการส่งเสริมและพัฒนานักเรียน
 4. ผลการวิจัย พบว่า ด้านรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล ข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ การศึกษานักเรียนเป็นรายกรณี (Case Study) ทุกครั้งที่นักเรียนมีปัญหา ดังนั้นโรงเรียนควรจัดให้มีครูแนะแนวหรือครูที่ทำหน้าที่แนะแนวโดยเฉพาะเพิ่มเติม เพื่อเป็นผู้ให้คำปรึกษา แนะนำ ช่วยเหลือและแก้ไขปัญหานักเรียนได้ครบทุกชั้นเรียน อย่างเพียงพอ
 5. ผลการวิจัย พบว่า ด้านการคัดกรองนักเรียน ดังนั้นโรงเรียนควรสนับสนุนให้ครูมีการวิเคราะห์ข้อมูลนักเรียนรายบุคคลเพื่อ คัดกรองนักเรียนออกเป็น 3 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มปกติ กลุ่มเสี่ยงและกลุ่มที่มีปัญหา และจัดทำเอกสารสารสนเทศผลการคัดกรองนักเรียนระดับสถานศึกษาที่เป็นปัจจุบันและจัดเก็บอย่างเป็นระบบ
 6. ผลการวิจัย พบว่า ด้านการส่งต่อนักเรียน ข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ การทำความเข้าใจและชี้แจงนักเรียนถึงความจำเป็นที่ต้องส่งต่อ ดังนั้นทางโรงเรียนควรส่งเสริมให้มีการส่งต่อนักเรียนที่มีปัญหาย่างใกล้ชิดและต้องการความช่วยเหลือเฉพาะทางให้ผู้เชี่ยวชาญหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อช่วยเหลือต่อไป
- ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป
1. ควรมีการวิจัยความคิดเห็นของบุคลากรทางการศึกษาอื่นและผู้มีส่วนได้ เสียในการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในโรงเรียน ให้ครอบคลุมทุกกลุ่ม

2. ควรมีการวิจัยความสัมพันธ์การดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนใน โรงเรียนกับคุณภาพของนักเรียน
3. ควรมีการวิจัยปัจจัยที่ส่งผลต่อการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในโรงเรียน

เอกสารอ้างอิง

- กำไลทิพย์ ราชแก้ว. (2552). สภาพปัญหาและความต้องการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนช่วง ชั้นที่ 3-4 ของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 3. วิทยานิพนธ์ ค.ม. (การบริหารการศึกษา). บุรีรัมย์ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์.
- เขาวลิต จินดารัตน์. (2551) การดำเนินงานตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระยอง เขต 2. วิทยานิพนธ์ ค.ม. (การบริหารการศึกษา). ชลบุรี : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยบูรพา.
- ณรงค์ชัย สาไพวัลย์. (2546). การติดตามผลการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในโรงเรียนมหาชัยพิทยาคาร จังหวัดมหาสารคาม. การศึกษาค้นคว้าอิสระ ศษ.ม.(การบริหารการศึกษา). ขอนแก่น : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- ทองสุข ทับเจริญ. (2548). การศึกษาและแก้ปัญหาของนักเรียนโรงเรียนศึกษานารี ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ห้อง 6 กลุ่ม ก โดยใช้ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน. งานวิจัยในโรงเรียนศึกษานารี กรุงเทพฯ : สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา กรุงเทพมหานคร เขต 3.
- ปัญญา กระทุมขันธุ์. (2548). ศึกษาเปรียบเทียบ สภาพ และปัญหาการบริหารงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษา ในจังหวัดอุดรธานี. วิทยานิพนธ์ ค.ม. (การบริหารการศึกษา). อุดรธานี : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี.
- พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ (2545). พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545. ราชกิจจานุเบกษา. เล่ม 119 ตอนที่ 123 ก (19 ธันวาคม 2545) ฉบับพิเศษ.